

ПОГЛЯД — 10 ЛЮТОГО 2016, 07:30

Нафтогазовий рік: із чим галузь вийшла з 2015-го

Огляд видобутку газу і нафти в Україні

ГЕННАДІЙ КОБАЛЬ

Експерт консалтингової компанії «Ньюфолк»

Фото Shutterstock

Підсумки 2015 року для нафтогазової галузі можна назвати прийнятними. В Україні було видобуто 19,9 млрд куб. м газу. Це на 1% менше, ніж роком раніше. Хороший результат, враховуючи всі труднощі, з якими зіткнулися видобувні компанії. Видобуток нафти і газового конденсату становив менш як 2,5 млн тонн, зниження перевищило 10%.

Головна особливість минулого року – різке погіршення результатів роботи найбільшої газодобувної компанії – «Укргазвидобування», яка знизила показники на 600 млн куб. м. З другого боку, приватні компанії в цілому збільшили видобуток. Тут треба відзначити «Нафтогазвидобування» (входить до структури ДТЕК) і Burisma Holdings: на ці дві компанії припали 2 млрд куб. м газу, більш як половина видобутку всього приватного сектору.

Ще однією особливістю минулого року став вихід іноземних інвесторів з України. Ідеється про припинення великих проектів у рамках угод про розподіл продукції (УРП). Обидва чинні проекти з компаніями Shell і Chevron було згорнуто. Крім цього, Shell відмовилася продовжувати спільну діяльність із державною компанією «Укргазвидобування». Забігаючи наперед, зазначмо, що й менші компанії, які працюють у сфері нафтогазовидобування в Україні, незабаром можуть залишити нашу країну.

На завершальному етапі перебуває угода з продажу 70% акцій «Куб-Газ» <http://forbes.ua/ua/business/1410178-poljskij-vihid-naftogazovi-aktiviv-yana-kulchika-distalisya-strukturi-mikoli-zlochevskogo>, що належить канадській Serinus Energy Inc. Анонсовано зміни в «Полтавській газонафтовій компанії» – це «дочка» британської JKX oil&gas.

Підбиваючи підсумки 2015 року, можна сказати, що, незважаючи на вкрай несприятливу ситуацію в економіці та дії уряду, що завдають шкоди нафтогазовій галузі, вдалося зберегти рівень видобутку і потенціал для подальшого розвитку.

Державна політика

Роль держави в нафтогазовидобувній галузі – вкрай негативна.

Головною проблемою для видобувних компаній були податки, точніше висока рента. Ще в серпні 2014-го уряд Арсенія Яценюка з подачі Міністерства фінансів («реформу» курирував заступник міністра фінансів Денис Фудашкін) удвічі підвищив ренту на видобуток газу <<http://forbes.ua/ua/nation/1376083-yak-deputati-ryatuvali-krayinu-vid-defoltu>> (до 55% за глибини видобутку до 5000 м, до 29% – понад 5000 м). Підвищення торкнулося приватних газодобувних компаній. Кабінет міністрів обіцяв, що підвищення ренти – це тимчасовий крок, і вже з 1 січня 2015 року податки буде повернуто на колишній рівень.

Але в Кабміні в останній момент передумали, і в 2015 рік компанії зайшли з непідйомними податками. Рента виявилася навіть не 55%, а значно вищою. Рентні платежі нараховувалися на ціну газу, встановлену Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг (НКРЕКП), на ділі видобувні компанії продавали газ значно дешевше. Тому реальна рента часом перевищувала 70% від вартості газу, і це не враховуючи інших податків і платежів.

Слідом за приватними уряд вирішив ускладнити роботу і державним компаніям. У квітні 2015 року було підвищено ренту на видобуток газу для держкомпаній з 20% до 70%. Почалися фінансові проблеми у державній «Укргазвидобування».

Видобуток газу став збитковим. Іноді було вигідніше призупинити його, наприклад для ремонту свердловини, тобто просто перечекати важкі часи. Очевидно, що в такій ситуації про якийсь розвиток галузі годі й говорити. Високе податкове навантаження стало основною причиною різкого спаду інвестицій у видобувні проекти <<http://forbes.ua/ua/nation/1388948-nerentabelna-renta-gazovidobuvnikiv-zaganyayut-upodatkovu-pastku>> .

Проте загалом обсяги видобутку газу знизилися несуттєво – трохи більш як 1%. При цьому деякі приватні компанії, насамперед «Нафтогазвидобування» і Burisma Holdings, значно збільшили видобуток.

Іншим важливим негативним фактором на початку 2015 року стали проблеми з реалізацією газу. Ще в листопаді 2014-го уряд зобов'язав найбільших промислових покупців газу купувати ресурс виключно в НАК «Нафтогаз України». Приватні компанії миттєво втратили майже весь ринок збути. Такі дії влади викликали шок у галузі, а наслідки відчувалися ще кілька місяців після скасування цієї постанови. Епопея зі зниженням ренти затягнулася на весь 2015 рік <http://forbes.ua/ua/business/1405636-ne-rentoyu-edinoyu-chi-perejde-pitannya-rentnih-platezhiv-iz-politichnoyi-ploshchini-v-ekonomichnu>.

Неодноразово робили спроби, вносили пропозиції. Але тільки в держбюджеті на 2016 рік <http://forbes.ua/ua/nation/1408335-derzhbyudzhet-shcho-v-pidsumku-prijnyav-parlament>, під сильним тиском іноземних партнерів, Кабмін пішов на поступки і повернув ренту на рівень, який діяв до серпня 2014 року. Винятком стали підприємства спільноти – вони і далі платитимуть ренту в розмірі 70%. Фактично цьому бізнесу винесено смертний вирок.

Також варто згадати багатообіцячу реформу газового ринку, яка не принесла відчутного полегшення його учасникам і в основному залишилася фікцією. Чимало запитань викликали й інші законодавчі пропозиції уряду, ініційовані НАК «Нафтогаз України», наприклад формування страхового запасу газу для трейдерів <http://forbes.ua/news/1342635-kabmin-sozdast-strahovoj-zapas-gaza>.

Були спроби змусити продавців сформувати запаси газу в розмірі місячних обсягів продажів, за фактом треба було знайти 3 млрд гривень, щоб купити його, і тримати в підземних сховищах. Наразі в Кабміні відступили від своїх планів, але чи надовго?

Це далеко не всі проблеми галузі. Залишаються нерозв'язаними питання з поверненням іноземних інвестицій (діє заборона на виведення коштів за кордон), є проблеми з переоформленням спецдозволів, імпортом обладнання та багато іншого.

Державні компанії

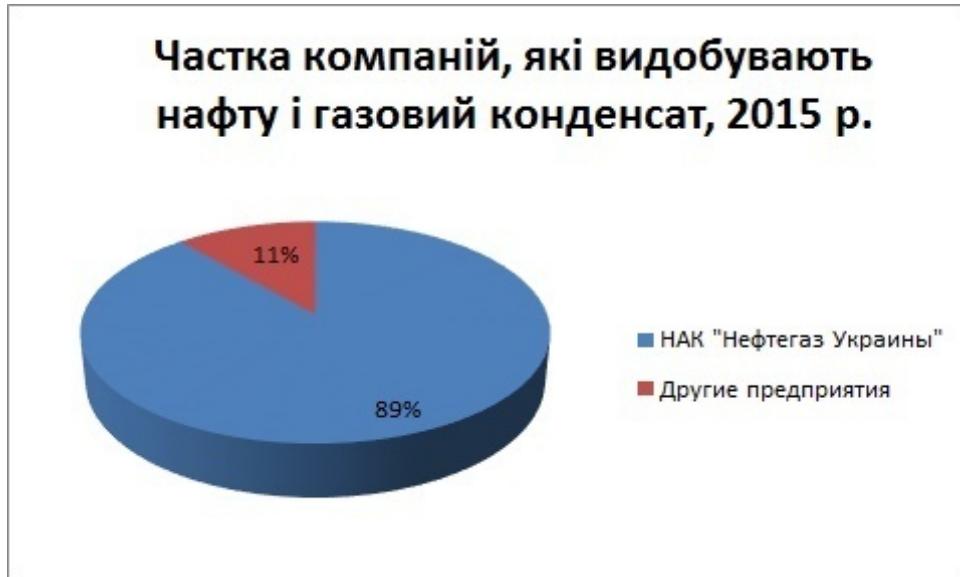
Державні «Укргазвидобування» й «Укрнафта» – серед аутсайдерів галузі. Це громіздкі, інертні структури, у кожній з яких – понад 20 000 працівників. Тут будь-які зміни даються надто важко. Часта зміна керівництва, як у випадку з «Укргазвидобуванням», унеможлилює будь-які структурні зміни в компанії.

Минулий рік став для «Укргазвидобування» найгіршим з погляду обсягів видобутку, і на це були причини. За підсумками 2015-го компанія видобула 14,5 млрд куб. м газу. Зниження становило 600 млн куб. м, або 4%. Видобуток газового конденсату і нафти дорівнював 510 000 тонн, спад – 4%. Таке серйозне зниження показників компанії має багато причин, але головна – брак коштів на її розвиток.

Із квітня рентні платежі для держкомпаній зросли з 20% до 70%, паралельно зросла і закупівельна ціна на газ – із 349 до 1590 гривень (без ПДВ) за 1000 куб. м. Тобто

«Укргазвидобування» має отримувати більше доходів, і одночасно збільшилося податкове навантаження. Але на ділі все виявилося значно сумніше. НАК «Нафтогаз України», єдиний покупець «Укргазвидобування», постійно затримувала платежі за поставлені газ. Якщо на початку року заборгованість за газ становила 3 млрд гривень, то в листопаді-грудні вона вже досягала 10 млрд гривень.

При цьому «Укргазвидобування» була змушена своєчасно платити податки, а якщо вдавалося домогтися відстрочення платежів, то під 38% річних.

Держкомпаніям 2015 рік запам'ятився і зміною керівництва <http://forbes.ua/ua/nation/1404777-kadrovi-j-golod-u-pek-5-derzhkompanij-yakim-niyak-ne-oberut-kerivnikiv>. Нові керівники прийшли в «Укргазвидобування» (у червні призначено Олега Прохоренка), «Укрнафту» (у липні призначено Марка Роллінза), «Укртранснафту» (у листопаді призначено Миколу Гавриленка). Кожне призначення керівника супроводжувалося зміною топ-менеджменту і політики компаній. Багато говорили про реформи, але реальних, відчутних змін наразі мало.

Що ж до результатів роботи державних компаній, тут впадає в око різке погіршення основних показників <http://forbes.ua/ua/business/1407630-de-nash-gaz-v-ukrayini-znizhuetsya-vidobutok-blakitnogo-paliva>. Якщо для «Укрнафти» зниження видобутку було цілком передбачуваним, то для «Укргазвидобування» 2015 рік став найбільш провальним за всю майже 20-річну історію.

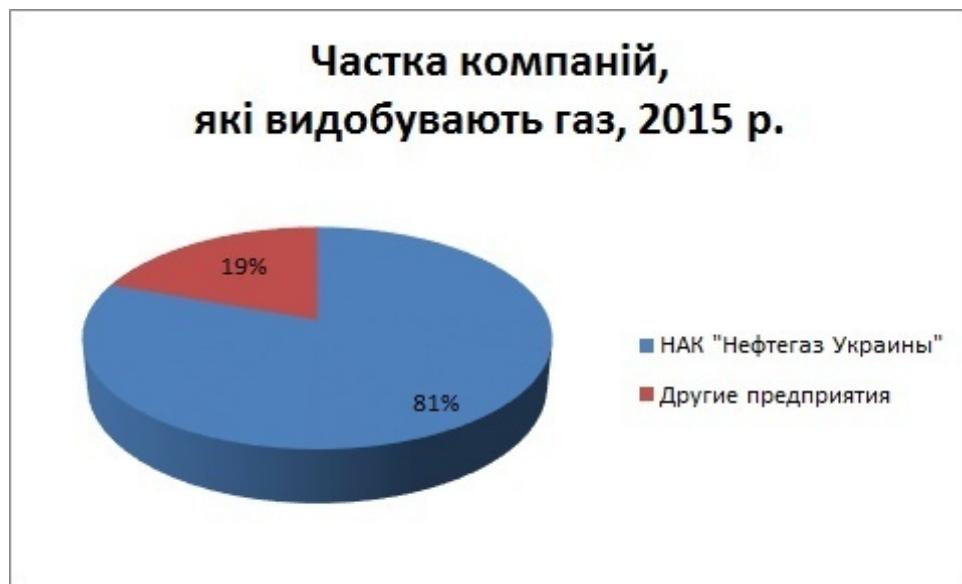
Без серйозних інвестицій у геологорозвідку, буріння й інфраструктуру годі й розраховувати на стабілізацію видобутку, а тим паче на зростання. Незважаючи на наявність 130 ліцензій, добувати газ із кожним роком стає дедалі важче. Родовища виснажені, всі великі – на завершальній стадії розробки, <http://forbes.ua/ua/nation/1405975-v-o-golovi-derzhgeonadr-polshcha-viyavlyaet-najbilshij-interes-do-vsogo-shcho-vidbuvaetsya-v-ukrayinskij> Парк бурових верстатів (усього близько 80 одиниць) повністю застарів, у компанії немає жодного сучасного бурового верстата.

І на наявність 130 ліцензій, добувати газ із кожним дедалі важче. Родовища виснажені, всі великі – на й стадії розробки

Бурити просто нічим. Сьогодні в «Укргазвидобуванні» багато говорять про реформи, першою з яких стало формування прозорих закупівель товарів і послуг, а також ефективна реалізація нафтопродуктів власного виробництва. Передбачається, що наступним етапом реформ – 2016 року – стане поліпшення матеріальної бази (закуповуватимуть бурові верстати, установки для гідророзриву пласта, проведуть модернізацію Шебелинського ГПЗ, що дасть змогу випускати паливо стандарту Євро-4).

З озвучених планів «Укргазвидобування» – придбання і модернізація бурового парку. Мають намір залишити 40–45 бурових верстатів. При цьому очікується, що обсяги буріння значно зростуть. Передбачають обзавестися власним флотом для проведення гідророзривів пласта (ГРП), проводитимуть тендер на модернізацію двох наявних установок, а також закуплять дві нові, сучасні. 2016 року планують провести 100 операцій ГРП, це в рази більше, ніж було проведено ГРП в Україні за останні десять років.

Що ж до геологорозвідки, то 2015 року компанія відкрила невелике родовище в Закарпатській області з запасами 1 млрд куб. м. Але брак інфраструктури не дає зможи швидко й ефективно освоїти його.

Різкий спад обсягів видобутку газу був також зумовлений погіршенням роботи всіх без винятку проектів спільної діяльності. Рентні платежі на видобуток газу для підприємств СД становлять 70%, через що робота і саме існування СД безглуздзе. Останніми роками значна частина проектів «Укргазвидобування» реалізовувалася в

рамках СД. Найбільшою компанією-партнером була «Карпатигаз» <http://forbes.ua/ua/business/1373118-findirektor-karpatigaz-gazovidobuvna-galuz-povinna-butи-pributkovoyu-za-bud-yakih-umov>, «дочка» шведської Misen Energy, на яку припадало 80% видобутку всіх СД. «Карпатигаз» готує позов до уряду України <http://forbes.ua/news/1402078-karpatigaz-hoche-vidsuditi-v-ukrayini-3-mlrd> на суму \$3 млрд, подробиць поки що не повідомляють.

Іншій державній компанії – «Укрнафті» – минулій рік теж приніс чимало випробувань. Після року протистоянь <http://forbes.ua/ua/business/1391046-ukrnafta-rozbratu> основні її акціонери – держава (51% акцій) і група «Приват» (42%) – досягли угоди про зміну керівництва. Наприкінці липня генеральним директором компанії було призначено британця Марка Роллінза <http://forbes.ua/ua/business/1398841-prijshov-po-anglijski-ukrnafta-otrimala-novogo-golova-pravlinnya>. Головна умова Кабміну в питанні узгодження кандидатури Роллінза – виплата дивідендів і податків <http://forbes.ua/ua/business/1406575-vazhki-resursi-ukrnafti-derzhava-vinna-kompaniyi-bilshe-nizh-vona-byudzhetu>.

› місяців керівництва Марка Роллінза «Приват» › ає Кабміну бій за контроль над компанією, › иває

У свою чергу, для групи «Приват» важливо було зберегти підконтрольний менеджмент на ключових посадах, а також розв'язати питання щодо газу «Укрнафти», який роками закачувався в підземні сховища без оплати. Жодне з питань досі не вирішено. Уряд погрожує відкликати ліцензії за несплату ренти і дивідендів, а «Приват» погрожує судовими розглядами. Хоча за п'ять місяців керівництва Марка Роллінза «Приват» наразі програє Кабміну бій за контроль над компанією <http://forbes.ua/ua/business/1407174-rubati-korinnya-ukrnafta-vvela-v-pravlinnya-novih-kerivnikiv>, боротьба триває.

У планах «Укрнафти» розвивати видобувний напрямок, де в Марка Роллінза – великий досвід. Одним із важливих напрямків стане реалізація проектів з видобутку газу.

Щодо державної компанії «Чорноморнафтогаз», то після евакуації з Криму в ній залишилося близько десятка працівників. Основне завдання полягає в тому, щоб через міжнародні суди повернути майно держкомпанії назад Україні <http://forbes.ua/ua/nation/1399294-chi-stane-sprava-chornomornaftogazu-ukrayinskym-yukosom>.

У Криму «Чорноморнафтогаз» знижує видобуток, за підсумками 2015 року видобуто 1,8 млрд куб. м – на 200 млн куб. м менше, ніж 2014-го. Буріння на Одеському

родовищі, яке давало основний обсяг газу, припинено. Варто зазначити, що вдалося розв'язати проблему Стрілкового родовища, яке міститься на Арабатській стрілці на кордоні Херсонської області та Криму, але підключене до газотранспортної системи Криму. Сьогодні розробку родовища веде українська компанія «Пласт».

Приватні компанії

Друга половина 2015-го, а особливо завершення року, запам'яталася різким зростанням видобутку газу.Хоча передумов до такого розвитку було мало. Компанією №1 на вітчизняному ринку видобутку газу стала «Нафтогазвидобування», що входить до структури ДТЕК. Торік вона збільшила видобуток до 1,3 млрд куб. м проти 750 млн куб. м 2014-го. Зростання становило 70%.

«Нафтогазвидобування» стала першою приватною компанією, яка переступила межу 1 млрд куб. м. Компанія обійшла за обсягами «Укрнафту» і стала другою в Україні після «Укргазвидобування». Її успіх забезпечила реалізація програми буріння, розпочата ще в червні-липні минулого року. Закінчено буріння шести нових свердловин на Семиренківському родовищі в Полтавській області.

Однак тріумф «Нафтогазвидобування» було затімарено низкою неприємних факторів. По-перше, починаючи з квітня 2015-го, вона зіткнулася із серйозним тиском з боку Генеральної прокуратури <<http://forbes.ua/ua/business/1395502-politika-detected-ho-paralizue-robotu-miscevogo-gazovidobuvacha>>. Кілька разів її рахунки й об'єкти арештовували, що негативно позначалося на роботі. Компанія не могла продавати газ, і доводилося закачувати його в підземні сховища.

№1 на вітчизняному ринку видобутку газу стала ідебування», що входить до структури ДТЕК. Торік ила видобуток до 1,3 млрд куб. м проти 750 млн го. Зростання становило 70%

Зазначмо, що наприкінці року головні проблеми «Нафтогазвидобування» вдалося розв'язати. У свою чергу, «Нафтогазвидобування» заборгувала величезні суми (сотні мільйонів гривень) своїм підрядникам, а це десятки бурових, геофізичних і сервісних компаній з усієї України. Багато з них сьогодні – на межі банкрутства. Фактично «Нафтогазвидобування» тримає в заручниках ринок сервісних компаній країни.

Друга за обсягами компанія в Україні Burisma Holdings теж зуміла збільшити видобуток на 13%, майже до 800 млн куб. м. Зростання видобутку забезпечене за рахунок відкладеного завершення проектів, розпочатих до підвищення податків у серпні 2014 року. У липні компанія презентувала свердловину на Водянівській площі в

Харківській області, а також розташовану поруч із нею тимчасову замірно-сепараційну установку (ТЗСУ) і установку підготовки газу. Глибина нової свердловини – 5600 м. Крім цього, у жовтні одна з компаній холдингу «Парі» розпочала видобуток газу на Шереметівському родовищі в Чернівецькій області.

Трійку лідерів замикає компанія «Гео-Альянс», яка об'єднує кілька видобувних компаній. Основні – «Природні ресурси» і «Східний геологічний союз». 2015 року «Гео-Альянс» дещо поліпшила показники видобутку газу до 274 млн куб. м. «Гео-Альянс» також стала найбільшим видобувачем рідких углеводнів серед незалежних компаній – 50 000 тонн.

У червні Міністерство енергетики ввело в експлуатацію два родовища компанії «Гео-Альянс»: Кошевоїське газоконденсатне родовище в Полтавській і Ясенівське нафтове родовище в Сумській області. У самій компанії пояснили, що на цих родовищах є по одній свердловині, та й то вони – в аварійному стані. У IV кварталі 2015-го «Природні ресурси» вели буріння нової свердловини на Луценківському родовищі, запланована глибина близько 5300 м.

Четверте місце з видобутку посів «Куб-Газ», який знизив видобуток майже на 30% – до 240 млн куб. м. Влітку канадська Serinus Energy Inc (володіла 70% «Куб-Газ») повідомила про видання спецдозволу підконтрольній компанії «Куб-Газ» на Західно-Ольгівський нафтогазоносний блок у Харківській області зі строком дії 20 років. Проте вже восени 2015 року стало відомо про те, що Serinus Energy шукає покупця на український актив. Угода завершилася наприкінці січня <http://forbes.ua/ua/business/1410178-polskij-vihid-naftogazovi-aktiviv-yana-kulchika-distalisya-strukturi-mikoli-zlochevskogo>; акції «Куб-Газу» дісталися компанії Resano Trading, що входить до структури Burisma Holdings.

Фері видобутку вуглеводнів не залишилося жодної ємної компанії, за винятком італійської ENI, у якої – тільки компанії, що володіє ліцензіями в Західній Україні, там видобуток не ведеться

Велике приватне підприємство з іноземним корінням «Полтавська газонафтова компанія» (підконтрольна британській JKX) знизило видобуток на 10% – до 213 млн куб. м. Ще наприкінці 2014 року воно заявило про перегляд програми буріння у зв'язку з високою ставкою ренти. Компанія отримала новий спецдозвіл на Західно-Машівську нафтогазову ділянку. Проте британці заявили, що за діючого в Україні оподаткування початок робіт відкладається. Наприкінці 2015 року компанію залишив Віктор Хруленко (відповідав за збут зрідженого газу): він перейшов працювати в переробний підрозділ держкомпанії «Укргазвидобування».

У західному нафтогазовому регіоні варто виділити групу компаній «Горизонти», для якої 2015 рік став одним із найуспішніших. Рівень видобутку наразі незначний – близько 3,5 млн куб. м на місяць, але у групи амбітна програма розвитку, яка дасть змогу вже найближчого року збільшити видобуток в рази. Торік бурова компанія «Горизонти» купила буровий верстат італійського виробництва і вже розпочала буріння. У липні 2015 року «Горизонти» придбали три нові ліцензії на Бунівську, Рудниківську і Колодницьку площини.

З інших новин варто зазначити появу нової компанії. Харківська облрада погодила виділення Володарської площини компанії «Юзгаз», яку пов'язують із народним депутатом Юхимом Звягільським. Нардеп має стосунок і до іншої газодобувної компанії – «Шахта ім. Засядька».

Іноземні інвестиції

Минулий рік запам'ятається виходом з України одного зі світових лідерів нафтогазової галузі. Chevron Ukraine закрила своє українське представництво <http://forbes.ua/ua/nation/1385415-slancevij-bum-obernuvsya-rozcharuvannyam-roku>.

Нагадаємо, компанія Chevron Ukraine і ТОВ «Надра Олеська» 5 листопада 2013 року підписали угоду про розподіл продукції з видобутку вуглеводнів на Олеській площині (Львівська й Івано-Франківська області). Представництво Chevron Ukraine B.V. було зареєстровано в січні 2013 року.

Також пішла з України нідерландсько-британська нафтогазова компанія Royal Dutch Shell. Компанія вийшла з угоди про розподіл продукції <http://forbes.ua/ua/nation/1408051-pidsumki-2015-zgasli-zirki>, підписаної раніше для розроблення Юзівської газоносної площини в Харківській і Донецькій областях. Трохи раніше Shell припинила співпрацю за іншим проектом з «Укргазвидобуванням».

Отже, в Україні у сфері видобутку вуглеводнів не залишилося жодної великої іноземної компанії, за винятком італійської ENI, у якої – частка у спільній компанії, що володіє ліцензіями в Західній Україні. Щоправда, там видобуток не ведеться.

Крім уже згаданої вище британської JKX, яку потихеньку підминає під себе вітчизняна ФПГ «Приват», кількість іноземних інвесторів у нафтогазовий сектор України обчислюється одиницями. Найбільші інвестори в реальному видобутку – компанія Arawak Energy, володіє 50% в «Гео-Альянс», а також міноритарна частка інвесторів із Чехії в компаніях, що входять до групи «Горизонти».

Аукціони та ліцензії

Спроба Державної служби геології та надр України (Держгеонадра) запустити механізм аукціонів з продажу спецдозволів провалилася. Щоправда, перший аукціон, проведений у липні, можна назвати успішним. Було продано п'ять нафтогазових

ділянок. З них чотири – у Львівській області та Хорошівська площа в Харківській, яка відійшла «Нафтогазрозвробці» (ДТЕК) за 16,5 млн гривень.

Два наступні аукціони Держгеонадр у листопаді та грудні відверто провальні. Головного претендента на спецдозволи – компанію «Горизонти», яка власним коштом підготувала нафтогазові ділянки до конкурсу, – не було допущено до аукціону. А покупцями ліцензій виступили нікому не відомі фірми.

методи роботи державних органів щодо цього ринку, які особливо яскраво виявилися 2015 тъ про те, що очікувати на швидке поліпшення лузі не варто. У 2016 рік компанії входять з оптимізмом

Великий резонанс викликало рішення Держгеонадр у листопаді відкликати понад 40 спеціальних дозволів на геологорозвідку і видобуток нафтогазових ділянок. Це най масовіший перегляд ліцензій з 2004 року, коли головою Державного комітету природних ресурсів України був Микола Злочевський, який запам'ятався масовою приватизацією родовищ під час Помаранчевої революції.

Серед компаній, у яких забрали (пообіцяли забрати) ліцензії, – державна «Укргазвидобування», приватні «Тисагаз», «Полтавська газонафтова компанія», Regal Petroleum, «Дельта». «Укргазвидобування» ризикує залишитися без 15 ліцензій, серед яких низка великих родовищ – Яблунівське, Абазівське, Більче-Волицьке, Опішнянське, Ново-Мечебилівське.

Але вже через два тижні Держгеонадра заявила, що дає компаніям можливість усунути проблеми. Як виявилося, відомство своїми діями намагалося змусити компанії заплатити заборгованості перед бюджетом за рентою.

У грудні ситуація повторилася: тепер під удар потрапила «Укрнафта». Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк звернувся з листом до керівництва Мінприроди з вимогою відкликати ліцензії «Укрнафти» через заборгованість з оплати ренти. Тож компанія може не тільки втратити 80 ліцензій, а й позбутися всього видобутку.

Репресивні методи роботи державних органів щодо нафтогазового ринку, які особливо яскраво виявилися 2015 року, свідчать про те, що очікувати на швидке поліпшення ситуації в галузі не варто. У 2016 рік компанії входять з обережним оптимізмом.

Вподобати сторінку

МОЛОДЫХ УКРАИНСКИХ

ху

Зареєструватися

Станьте першим із друзів, кому це сподобалося

Forbes. Україна

1 год

Добавлялися: скільки становитиме розмір комісії, читайте на сайті.

Читать на русском языке: <http://bit.ly/2d4skif>

